

דף

נדה מ"ה ע"ב

על הדרף

רכג

באשה יותר מבאיש, דעת יש רק באיש משא"כ נשים דעתן קלה [עי' חת"ס ומהר"ל בחידושי אגדות כאן].

ג. הנשים בעצמותן יש בהן בינה יתירה, אלא שהגברים ע"י שלומדים מאחרים - עולים עליהן [יפה תלמוד].

ד-ו. בינה זו יראה. שהאשה מרובה ביראת שמים מן האיש. א"כ אצלה הבינה נובעת מהלב, ואינו שכלי. א"נ בינה זהו יופי הגולם (מהר"צ הכהן מלובלין בספרו דובר צדק [נר מצוה מ"ע א]).

ז-ח. בינה יתירה היה לה רק עד חטא חוה. ואז ניטלה ממנה הבינה היתירה וניתנת לה דעה קלה [בן יהוידע, ועמש"כ להלן יהודה יעלה, ועע"ש בבן יהוידע ביאור ע"ד הסוד].

ט. עד שמגיעה לגיל מצוות יש בה בינה יתירה, ואז מתקללת בקללת חוה וניטלת ממנה הבינה יתירה וניתנת לה דעת קלה [עיון יעקב על עין יעקב]. ע"כ.

★ ★

הגאון המופלא רבי זלמן הכהן מוולוז'ין זצ"ל בספרו תולדות אדם (ד' מ"ו ע"א) כותב: בהשקפה ראשונה יפלא ליחס מעלה נפלאה כזו לאשה יותר מלאיש, אחר שמנו חז"ל כמה חסרונות בנשים מביא דברי האומר שיש לנשים בינה יתירה יותר מאנשים.

וי"ל בזה, עפי"ד הריב"ש בתשו' סי' תל"ח על מאמר חז"ל אם אין דעת אין בינה, שההפרש בין דעת לבינה הוא, כי שם דעת נופל על המושכלות הראשונות הנטועים בדעת כל אדם, ושם בינה נופל על שכל הערוך אשר בכוחו להרכיב מושכלות רבות להבין דבר מתוך דבר.

ומעתה י"ל שבתחילה הוא מונה החסרונות שיש לנשים ואח"כ הוא מביא דברי הכוללים חסרון היותר גדול, כי ידוע מאמר חז"ל נשים דעתן קלות, ר"ל המושכלות הראשונות שלהם אינן על מכוון שהן קלים להתפתות ולטעות בהן, ובינה יתירה ניתן להם, שיש להם כח להעמיק ולהרכיב בחדודי הרכבות וזה חסרון גדול, כי החדוד הוא לעזר ולהועיל רק באמצעות שכל הפשוט והישר, וכיון שהנשים עניות בדעת, שהוא שכל פשוט וישר, נמצא שהבינה אינו מעלה להם, אלא אדרבא חסרון הכי גדול, שמכיון

סמוך לאיש, י"ל דיש בו מעילה, ודלא כהמשנל"מ הל' נדרים (פי"א ה"ה) דנקט דבכל אופן אין בו מעילה ע"כ.

★ ★

בגמ': אמר ר"ח מ"ט דרבי דכתיב ויבן וכו' את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש.

הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש כ' הטעם להיות חיותן קצרים מחיי איש ברוב, וכתב בספר חתם סופר סדר עבודת היום (ח"ב ד' מ"ו ע"ב): ולכאורה יש לעיין בדבריו, שהרי בגמ' למדוה מקרא, אך י"ל דהוקשה לו להרמב"ם ז"ל דהרי הנסיון מכחיש, זה וגם אמרו חז"ל אין חכמה לאשה אלא בפלך, ע"כ הסביר הרמב"ם זצ"ל דאין כוונת הש"ס דיש לה בינה יתירה לאשה יותר מלאיש, אלא דכונת הש"ס דיש לה בינה יתירה בשנת י"ב לאשה יותר מבאיש בשנה י"ב, דקדמה גדלותה ושלמותה לפי ערכה אז בשנת הי"ב יותר מערך האיש בשנה ההוא, אבל אח"כ כשהגיע עת גדלות הזכר, מוסיף והולך בבינה יותר מהאשה.

והנה לפי"ז באמת טעמא בעי, אמאי תקדים שלימותה באשה שלא תגיע לבינת איש בערך הבנתו ואמאי תקדים שלימותה קודם בזמן, לזה הסביר הרמב"ם ז"ל מפני שעפ"י רוב שנותיה קצרים משל איש, וכל דבר כשמגיע לחומש שבזמן שלימותו כגון קטן שנכנס לתחילת שנת י"ד שהלא חומש לימי חיותו נשלמה הכנתו, וע"ז אשה שלא תאריך כ"כ עפ"י רוב כבאיש, תקדים בזמן חומש משנותיה ונגמר בישולה והכנתה קודם.

ונמצא דברי הרמב"ם עם דברי הגמ' חדא מלתא הוא, דה"ט דעשה לה הקב"ה בינה יתירה אז בשנת הי"ב יתר מבאיש בזמן ההוא, משום שלפי ערך שני חייה תקדים זמן בישולה וגמר הכנתה לגדולה עכ"ד.

★ ★

והנה בגמ' (שבת ל"ג ע"ב) איתא: נשים דעתן קלה, ולכאורה זה סותר לנאמר כאן ד"בינה יתירה באשה יותר מבאיש", וביוסף דעת כאן כותב: נכתבו בזה כמה פירושים:

א. בינה יתירה היינו רק שממהרת להבין בזמן קצר יותר מהאיש [ריטב"א. תוס' הרא"ש, עץ יוסף על עין יעקב].

ב. יש חכמה. בינה ודעת. חכמה יש באיש יותר מבאשה [דאין חכמה לנשים אלא בפלך (יומא סו:)]. בינה יש